

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTAȚIA

B-dul Academiei, 3,
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei
În străinătate 12 »

CAL GALBEN DIN SOARE

— POVESTE —

Ș'apoi ci-că, tot așa mai trăia odată într'un sat o pereche de gospodari cumiști și așezați la minte și la vorbă... nevoie mare. Dar ceea ce le mărise cuprinderea gospodăriei și îndestularea ei cu de toate, era hărnicia fără de samân și chibzuiala cu rost, ce-i împingea să lucreze și s'adune, cum albinele își strâng miere din belșug în stup.

De când se crăpa de ziuă și până sara, când soarele — scoborîndu-și carul de foc — intra sub deal, pași să și mai strângă picioarele de alergătură în dreapta și în stânga după treburi. Noaptea doar, când toate lighioanele pământului ațipesc... până și copacii și apele picură ¹⁾ — cuprinse de vraja somnului — de 'și mai aciua ²⁾ și ei mădularile trupului ciurmuruit ³⁾.

Ș'apoi acum, nu ți-ar fi fost ciudă, dacă ar fi avut cine știe ce sloată de copii, ca să zici, că li-i casa grea și să le dai dreptate să muncească și să se chivernisască atât de mult, pentru a și-i putea pune la cale... dar așa... nu le dăruise Dumnezeu decât un singur băețaș!... Dar, iar mă întorc și zic: Românul de ce are mai mult, de ce se silește să facă și să strângă tot mai mult; c'asa-i firea lui: îi place să aibă de toate din belșug!...

Un *toloșcan* ⁴⁾ aveau... dar la dreptui vorbind, bătea pe zece din deșteptăciune, mândrețe și voinicie, de părea, că-i chiar un Făt-frumos,

Părinții lui Șerbănică — c'asa-l botezase nașu-său — oameni chibzuiți și lacomi după treabă, nu-l cruțaseră de loc; și de mititel, mai de când se ținea pe picioare — popușor — începuseră a-l obișnui cu trebușoara: întâi aducea câte-o ulcică de apă dela cofă lui tat'so,

¹⁾ Dormitează.

²⁾ Linișteau, așezau la odihnă.

³⁾ Istovit.

⁴⁾ Copil.

când venea dela muncă, apoi s'aducă cu cofăelul apă dela șipot, ba să păzască cele găști și boboci, mai pe urmă ducându-se cu boii la păscut și câte altele !... Ce mai încolo încoace, câte nu se gădesc de făcut chiar de un copil mititel la gospodăria unđr oameni harnici!

Ș'așa iaca creștea Șerbănică la casa al de tătâne-său.

Intr'una din zile, gospodarul nostru era la plug pe coama unui deal, ce se înălța în fundul satului.

Cam pe la prânzul cel mare, nevastă-sa îi trimise cu *de ale gurii* pe Șerbănică. Acesta, umflând traista cu de mâncare, își petrecu baerile ei pe după gât, atârându-și-o la șold ; iar c'o mână prinzând de foarte olița, din care aburea borșul, prin care plutea sdrențe de lobodă și ștevie, pe când cu cealaltă apucă plosca cu vin, plecă pe huidița, ce scotea pe poarta țării.

Eșind de pe poarta țării, coti pe după staniștea¹⁾, unde vacile făceau amiază și o luă la picior pe cărărua, ce se întindea — ca o pânză albă — prin iarba de pe costișe, spre culmeagul dealului. Da să mai stee el pe drm, să se mai joace cu alți copii, ori să alerge după găngăni, ferit a Sfântul !... Mititel era... numai cât un nod, dar mintos și băgător de samă la vrăsta lui, de-ți venea, să-l bagi în sân de drag... Ce vreți? Sămăna părinților, ca o picătură de apă luată dintr'o fântână...

Ajungând el deasupra, pe creștetul dealului, mai merse ce merse printre grânele de toamnă ce și tremurau firele verzi la abureala vântului de primăvară fără vlagă și ajunse la capătul ogorului, care-și așternea brazdele lucioase de alungul marginii unui crâng înfrunzit, unde ara tat-său pentru sămănat păpușoi. Românașul nostru tocmai întorsese plugul, pentru a lua altă brazdă.

— Măi Șerbănică, dragul tatii, da bine că veniși, că ni se pusese soarele drept inimă de foame — făcu el, când văzu pe fecioru-său, asudat și încovoiat sub greutatea traistei. Da tot să mai stai tu cu mâncarea, până ce ne-om întoarce noi cu brazda... ș'apoi până ce-om mai mânca noi, îi adăpa și tu boii la părăul din vale. Și zicând acestea, infipse plugul cu botu-i lucios în pământ, pe când argatul, ce mâna boii, plesni cu strămurarea²⁾ în văzduh de *hui*³⁾ crângul, iar plugul plecă rămând tăpșanul.

Atunci Șerbănică își scoase traista de după gât și o așeză împreună

¹⁾ Loc unde se strâng vacile.

²⁾ Bici ce are drept coadă o prăjină lungă.

³⁾ Vui.

cu olița și plosca de vin la rădăcina unui tufan, ce-și așternea umbra de câțiva pași împrejur, după care se așează și el, pe iarba fragedă, ca să se mai odihnească.

Soarele, învăluea în raze călduroase, firea deșteptată din lungu-i somn de iarnă. Ciocârlile se ridicau de prin brazdele negre tot în sus, aducând laude ziditorului lumii în cânturi minunate, se țineau în văzduh câtva timp bătând din aripi și repede, — ca niște săgeți — intrau în negrul pământului, de părea, că le-ar fi aruncat cineva ca pe niște bulgări. Pe podișul dealului vărgat cu verde și negru — ca o cogeamite scoarță de care țeș gospodinile — plugurile în câte patru și opt boi râcăiau pământul, pentru a scoate bogățiile, ce le ascunde în sânul lui. O miroază ce-ți dă sănătate, venea din crângul, în care un roi de păsărele se sfădea printre crengile cornului nins de floarea galbenă — ca șofranul.

Șerbănică stătu el ce stătu, lângă mâncare, dar de la un timp o mână nevăzută părea că-l trage și-l indeamnă să nu mai stea locului. Era firea sburdalnică a copilului, căreia nu-i poate sta în cale nimeni, să fie ori cât de cuminte ar fi...

Șașa sculându-se el de jos, lăsă mâncarea și-o luă ba pe ici, ba pe colea, de unde vedea, că se ridică o ciocârlie, ba luându-se după o găză boită în fel de fel de fețe... ba îndreptându-se spre marginea crângului, unde o privighetoare se desfăta cu cânturi dumnezești... Și cum vă spusei, luându-se după una, după alta, fără să bage de samă, s'afundă hăt bine în țiglișul crângului. Când își luă el de samă, că s'a depărtat și a lăsat merindele fără nici o pază, o luă iute la picior înapoi și ieși din crâng. Dar când ajunse la tufan, mai ia mâncarea, dacă ai de unde... Găsi numai niște fărâməturi în șervet... iar în ploscă nici un pic de vin. Să fi venit tat'so, să mănânce? De unde? Când abia se zăria cu plugul pe după un pisc, cine știe unde!... Ce să se facă acum?... Începu a plânge și a se văicăra: Vai! și vai de el!... că, ce-o să pățască dela tat'so, când s'o întoarce cu brazda și n'o găsi mâncarea... căci îl știa, cătu-i de hapsin și năslnic.

Cum se văicăra el și-i curgea pe obraz lăcrămile — cât bobul —, numai iaca ieși din niște spinăriș un corb, care îndreptându-se spre dânsul începu:

— Lasă, Șerbănică, nu te mai văicăra atâta, că eu ți-am mâncat mâncarea din desagi și ți-am golit plosca. Haide vin cu mine, dacă ți-i frică de mânia lui tată-tău, căci te voiu răsplăti pentru răul, ce ți-am făcut, de oarece aș fi murit de foame, dacă nu găsiam mâncarea și vinul, pe care le-ai lăsat sub tufan.

Hai cu mine și n'ai să te căești, cătu-i fi și-i trăi.

Și așa Șerbănică, văzând că alt chip de scăpare n'are, își mai ostoi plânsul; și încrezându-se în cuvintele corbulețului își luă lumea în cap... Corbul zbura pe sus în văzduh, iar Șerbănică își îndrepta pașii pe jos, după zborul corbului. Și merse... și merse așa multă vreme până ce iată că ajunseră la marginea unei ape, care se întindea înainte-le ca o pânză până hăt încolo, de se cufunda în albastrul cerului. Ba, să zici, că-i mai vedea celalalt mall!...

Toate bune... Dar cum să treacă Șerbănică acum pustiul de apă!... Corbul de... are aripi, zboară pe sus și trece în voia cea bună; dar tu un biet necăjit, care n'ai nici o putere, cum s'o treci?... căci un pas de-ai făcut și te duci în fund câte zile într'un an!...

Dar pe când se bătea el cu gândul, cum să facă, cum să dregă, să iasă la bun sfârșit din încurcala asta, iată că corbul nu-l lăsă în nedumereală, și scoborându-se din înălțimile văzduhului, se lăsă lângă Șerbănică, zicându-i:

— Ei!... Șerbănică!... Știu, că te-ai speriat văzând apa dinnaintea noastră; dar să nu te îngrijești de asta, căci port eu de grijă. Nu te-am adus până aici, ca să te las așa fără nici o sprijoană prin este coclauri și poghiazuri. Ia sui ici pe mine și vezi de'nchide ochii și te ține bine.

Și cât ai pune-un cărbune într'o lulea, Șerbănică și zbură pe aripele corbului tocmai în înălțimile Cerului. Îl luase la început, așa c'un fel de amețală, c'un fel de gâdileală la inimă, de-i părea, că se sfârșește nu altceva, dar când se desmetici bine, se văzu jos pe țărmlul celalalt.

Amândoi se așezară jos pe pajiștea malului, ca să se mai hodi-nească: Șerbănică înfundându-se în iarba moale ca mătasa, iar corbul sus pe ramura unui copac, în dosul unor frunze...

După ce mai prinseră la o leacă desuflet, corbul se dădu pe lângă Șerbănică și începu a cuvânta:

— Măi, Șerbănică, mult bine mi-ai mai prins tu cu mâncarea ce-o aduseseseși lui tată-tău la plug. Ți spui drept, că eram rupt în coș de foame și de nu-mi eșiau înaintea desagii și plosca cu vin puse de tine la adăpostul tufanului, îți spui zău, că nu știu de mă mai uitam astăzi la lumina Soarelui... Dar Dumnezeu e mare și nu m'a lăsat să mă prăpădesc...

De-aici o să mergem în împărăția mamei mele, care-i împărăteasa tuturor păsărilor. Dânsa m'așteaptă plină de griji, căci un singur fi-cior are — pe mine; — și de când am plecat, cu mai mulți curteni la o vânătoare n'am mai lovit pe-acasă, rătăcindu-mă de cărdul vânătorilor prin locuri necunoscute, și cine știe dacă nu mi-ai fi eșit

tu, în cale de m'ar fi mai văzut în ochi... ba câtu-i hău nu mă mai vedea!...

Dacă vom ajunge, eu am să-i povestesc tot ce-am pățit, pe unde am umblat, cum și asta, că numai mulțumită ție mai sunt pe lume; iar ea, de bucurie are să te înghită.

Tu să nu te sperii, căci iar are să te scoată afară.

Pe urmă are să te întrebe, cu ce să te răsplătească, cu ce să te dăruiască pentru binele, ce mi-ai făcut; da orice a zice, că-ți dă, tu să nu cei decât pe: *Cal galben din soare...* și are să fie bine de tine.

Puși în chipul acesta la cale plecară mai departe; și merseră... merseră....

Zi de vară

Pân'n sară

și ajunseră la marginea unui codru bătrân cu copaci de sute de ani; al căror frunziș nu lăsă, să străbată în jos, o rază de soare. Merseră, printr'ansul până în mijlocul lui. Când colo, ce să vedeți? Împărăteasa păsărilor — corboaică cea bătrână — cu tot alaiul ei de păsări stăteau chinchite cu aripele 'n jos și plângeau și jeleau de clocoteau văile și se muștră codrul de durerea pierderii fiului ei... căci il socotea mort și-i pusesese și de *trei zile*.¹⁾ nefiind găsit de nici o pasere în *otocolul*,²⁾ ce făcuseră văzduhului și pământului.

Când îl văzu corboaică, că vine viu nevătămat, a leșinat și-a înviat de bucurie. Șerbănică rămăsese mai în urmă după un copac. Mai liniștindu-se cu toții, corbul începu a povesti tot ce-a pățit și auzirăți d-voastră povestindu-se dela rătăcirea lui dela vânătoare. Toate păsările ascultau cu multă luare aminte și lacrimi le curgeau din ochi la auzul năcazurilor ce îndurase Craiul lor.

— Și unde-i Șerbănică, acel binefăcător, pe care ți l'a scos D-zeu înaintea, ca să-mi dăruiească mie bucurie și să-mi îndulcească anii bătrânețelor? — întrebă împărăteasa.

— Unde să fie — respunse corbul — i-aici pe-aproape. Dar ce-i vei face, dacă ți-l oiu arăta?

— N'am să-i fac nimic, bă l'oiu dărui cu tot ce-va cere pentru că te-a scăpat dela peire.

Când însă corboaică văzu pe mântuitorul vieții lui fecioru-său, nu se putu ținu și de bucurie — îl înghiți cu totul, ca pe-un puiu de găină.

— Bine, mamă, ce mi-ai făgăduit? făcu corbul — și-acum ce-ai

1) Pomană la 3 zile după înmormântare.

2) Încunjur, scotocire.

făcut? Iar aceasta la glasul duios al lui fiu-său, ce părea, c'o unge cu miere la inimă, vărsă afară pe Șerbănică, mai frumos și mai mândru de cumi eră înainte. Acum drept era un Făt-frumos: nalt și subțire cu trupul vânjos și bine legat de-asupra căruia era așezat un cap, dela care i se revârșa pe umeri un păr auriu, numai inele; doi ochi albaștri — ca cerul senin — îi străpungeau fața-i rumenă, de s'o tai c'un fir de păr.

Ce mai înconce și 'n colo... zi-i Făt-frumos și pace bună!...

După aceasta s'au așezat, măi tată, pe chef și benchetuială de s'au dus pomina. Fuseseră poftiți toți împărații lumii așa: Leul — împăratul sălbătăciunilor, Mreana, împărătiasa peștilor, Albina — împărătiasa găzelor, cari veniră toți cu curțile și suitele lor, să ia parte la bucuria corboaicii, care pe acea vreme era împărăteasa păsărilor. Toate jivinele se veseliră și părură, că uitaseră ura de veacuri, ce le făceau să se prigonească și deci nu era de mirare, să vezi pe vulturul hrăpareț jucând cu epurele urechiat și fricos; pe lupul lacom cu mielul blând și sfios; pe ulii și ereții fugarnici cu prepelițele, potârnicșile și hulubii nevinovați; pe cocostârcul tacticos cu broaștele, șopârlele și șerpuii fioroși. Mă rog, era înfrățirea dihaniilor și nimic mai mult. A privit și Șerbănică și s'a minunat de cele, ce-a văzut... Ș'au petrecut așa trei zile încheiate. La împlinirea celor trei zile oaspeții au plecat.

Mântuindu-se veselia, Șerbănică, pe care-l cuprinse dorul colindării și hoinărelei prin lume, spuse gazdei că și el îi gata de ducă... că de... el știa vorba Românilui că «*Oaspele se ține trei zile, iar dacă trece de trei zile, se pune la rășniță*» (treabă).

Cu toate rugămintele corbului și a corboaicii, n'a mai fost chip să-l înduplece să mai rămâe.

La plecare, corboaică îl întrebă, cu ce să-l dăruiască pentru binele făcut feciorului-său?

— Cu nimic—răspunse Șerbănică.

— Cum, cu nimic?—mai zise corboaică—nu se poate!...

Cere-mi ori ce vrei și dăruit îți va fi de la mine.

— Dacă-i așa, să 'mi dai pe Cal-Galben din Soare.

Când auzi ce cere Șerbănică, corboaică începu a face fețe-fețe... căci nu s'aștepta la asta. Dar fiindcă scăpase cuvântul din gură că-i va dăruia tot ce-ar vrea, se gândi că pe unde ese cuvântul ese și sufletul, și numai avu încontro cârmi... și numai înghițind în sec, porunci să i se scoată calul. Ce să vedeți d-v?. Mi-nchipui, că-ți fi văzut calul lui Sf. Gheorghe de pe icoana din biserică... acesta era pe o sută de părți mai voinic și lucea părul de pe dânsul mai dihai

de cât cel mai strălucitor aur... încât la Soare te puteai uita dar la dânsul ba!... Și să nu uit să vă spun că avea și 12 aripi.

— Iaca ține darul acesta ca semn de mulțumire—făcu corboaica dându-i calul de frâu—și vezi de-l ascultă la tot, ce te-o povățui, că rău nu ți-o prii.

Bun cap ai avut cerând *pe cal galben din soare*, zise corboaica uitându-se cu coada ochiului la puil de corb. Apoi după ce se îmbrățișară, Șerbănică își luă ziua bună și încălecând calul plecă prin cel codru verde...

De la o vreme rămase în urmă și codru și tot, ajungând prin niște pustietăți de nu se zărea țipenie.

Intr'o zi, pe când străbătea un drumeag, ce tăia o vâlcea răcorită de unda unui pârâiaș, care se strecura printre firele de iarbă verde ca broatecul, iată că văzu strălucind jos o pană de aur.

Atunci întrebă *pe cal galben din soare* dacă poate să ia pana.

Iar acesta îi răspunse.

— De-i lua-o, te-i căi, de no-i lua-o, iar te vei căi, dar tot mai bine s'o iei.

Și Șerbănică descălecând luă pana și-o ascunse în sân.

Așa, plecară ei mai departe și merșeră multă vreme, până ce iar, pe când treceau printr'un codru des cum îi peria, dânsul văzu strălucind o cosiță de păr cu totul de aur.

Inima îi dete brânci să întrebe *pe cal galben din soare*, dacă trebuie să iee cosița de aur.

Calul îi răspunse:

— De-i lua-o te vei căi... de no-i lua-o, iar te vei căi... dar tot mai bine s'o iei.

Și Șerbănică scoborîndu-se jos de pe cal, luă cosița de aur și-o supuse bine în sân.

Și în chipul acesta hoinăriră ei cât hoinăriră până ce se *lehemetiră* de umblat creanga și de *otrocolit* prin cele cocauri și pustietăți.

Intr'o zi, pe când se hodîneau ei sub frunzișul unui copac din preajma unui isvoraș, ce țâșnea din iarba unui dâmbișor, cal galben din soare începu a cuvânta către Șerbănică.

— Stăpâne, stăpâne, să mă ierți că îndrăznesc, să-ți spun câteva vorbe și să-ți dau câteva sfaturi pe cari de le vei ținea în seamă, n'au să-ți fie spre nefolos.

(Va urma).

T. POPOVICI.

INLĂNȚUIRE

...De ce te mai întorci?... De ce ispătoare
 Mai vii să-mi sfarmi din lumea-ți seninul drag din suflet
 Au nu știi tu că'n noaptea din preajma vieții mele
 Nu vei afla vre-odată nici calmul nici lumina?
 — O, tu nu știi, copilă, că'n lumea-mi nu-i nimic
 Din câte-acum te 'mbie în lumea-ți diafană;
 Că sufletu-mi e țara în care-alt rost desminte
 Tot ce-a spus rostul van al «Legilor eterne»?...

...Și tu vii iar spre mine, în ochi cu-acelaș suflet;
 Te 'ntorci din nou aceeaș cu-alaiul primăverei.
 Trudită vii de drum din golul altor zări
 Răvnind să regăsești pe buze-mi și pe pleoape
 Acelaș cald surâs ce-ți strălucii vieții...

Dar vai! azi visu-ți drag—o, visul tău din urmă,
 Il vezi și tu cum piere... eu nu mai sunt acelaș:
 Sunt mort pe tot-deauna, eu, cel de altă-dată —
 Copilul pal și trist, ce-al gândurilor tort
 Ți-l împletea 'n vesmânt de alb' aureolă...

Deci, nu mai căuta cu vraja ființei tale
 Să-mi 'lănțui clipa vieții în vijor de furtună: —
 Iubirea mea sfioasă — se stinge pentru tine!...

O simți și tu? —

De-o simți,

Te-apropie o clipă;... coprinde-mă duios,
 Și plângi — de poți — și tu pe inima-mi: mormântul
 A tot ce îi muri spre a fi mort de-apururi.

— Și-acum... din juru-mi brațul tremurător desfă-l;
 Îți șterge de pe gene văpaia 'ndurerării;
 Descleastă-ți uitătura din ochi-mi, și te du —
 Te du pe totdeauna....

... — O, câtă innoptare pe chipu-ți așternu
 Cuvântu-mi nemilos — și cât blestem ascuns
 Pe buze-ți zbuciumarea 'și-o'nneacă 'n resemnare.
 O, nu, să nu blestemi..

De blestemu-ți, pătrunse

*S'ar răzvrăți 'n potrivă-mi în haosul din zare,
 Și cerul necoprins, și marea și pământul.
 Cătând, răzbunătoare, să-mi nimicească ființa....
 O, nu să nu blestemi — căci nu e azi sub soare
 Mai vrednică făptură de blestemu-ți, ca mine!
 Rămâi — ca și-altă-dată... De ce să pleci și tu
 Din preajma vieți-mi sterpe ?..*

*Nu, uite, am fost rău — am fost nedrept cu tine.
 O, iartă-mi nebunia de a te fi 'njosit!...
 Sunt robul tău de-acum — sunt robul tău pe veci;
 Vreau iar să mă 'nfior de vraja șaptei tale;
 Să fiu de-apururi umbra ți, umilă, credincioasă,
 Iar tu să-mi fi norocul, speranța și iubirea.
 Să fi seninul pacinic după o grea furtună
 În clipele când zorii își reaprind zâmbirea;
 Să fi doar tu cuvântul de sfântă mângăiere
 În calea rătăcirii truditelui pribeag!*

A. POPOVICI-BĂNAȚEANU.

PRIMUL DEBUT

Băiat ca Stelică Condeescu, mai rar; ștofă de băiat, dom'le! model, nu altceva. Nu doar că mi-e cunoscut și d'aia țin cu el, dar dă-i omului ce e al lui!... Mi-ăți zice cu toții: «ia fugi și tu cu copistul tău de lasă-mă să te las. O fi bun?... Da ce bunătate ai găsit la unul care nu fumează, nu bea nici vin nici bere, dar mite alcooluri, pe care nu-l vezi la berărie, la cofetărie, adică pe nicăeri? Țsta e om? ăsta trebuie lăudat? Cărpă domle! cărpă de bucătărie!»

Și-ntr'adevăr că după ce-l porecliseră «lasă-mă să te las», apoi îl ocoleau cu toții.

Dar era simpatic, bietul băiat; nu tocmai înalt, om de mijloc, bine clădit, blond, cu niște ochi albaștrii-închiși, mustăcioara, cât putea să o apuce cu vârful degetelor, totdeauna îmbrăcat modest și totdeauna timid. Mergea vecinic gânditor, parcă-și făcea socotelile.

Din leafa lui de nouăzeci și cinci de lei lunar, pe care-i primea în mână, își făcea totdeauna calculul ca să poată plăti în primul rând casa și masa, apoi spălătoresei, cismarului, și să-i rămâie și lui vre-o douăzeci de lei din care zece punea la casa de economie, unde strânsese în doi ani vre-o două sute de franci, iar ceilalți zece, pentru *eventualități* în cursul lunii.

Toată mahalaua, ba chiar tot orașelul, îl știa pe Stelică Condeescu. Cum îl știa?!.. Ca pe cel mai cuminte băiat: cuminte, deștept, modest, econom, fată mare, dom'le, nu altceva. Să fi poftit cineva să spue în fața Coanii Caterinii că chiriașul dumneaei este un frigelințe, un calic și un lasă-mă să te las, cum îi ziceau colegii, că-și aprindea pae în cap; de odată-i sărea țandăra, cât te-i fi șters la ochi, te făcea cum îi venea la gură: «Auzi, auzi nelegiuții, stâlpu-rile de *cafe șaitanuri!* Păi nu se văd ei, pârlitii, că numai au viață în ei de nopțile ce le pierde prin șaitanuri? Domnu' Stelică? Haida de! Nu merită procleții să-i treacă pe dinnaintea unui băiat cuminte ca o fată mare!»,—cu toate că cu vre-o lună mai înainte o fată mare a Coanii Caterinii spălase putina cu un impiegat dela gară, lăsând pe biata văduvă, văduvă și de această singură mângăere: fata ei. Acum se mulțumea să ridice la acest grad pe amicul Condeescu.

Îi ziceam noi câte odată: «Hai, măi Stelică, calcă și tu în gura lăcomiei și hai să ciocnim câte un țap, colea la «Gambrinus!» Ei așa!... Da de unde? Ți-ai găsit! Băiat cuminte dom'le! Băiat cuminte ca o fată mare.

Trebuia să se întâmple vre-un eveniment însemnat ca să poată scoate băieții, din această stare pe un «maniac care pune ban peste ban, un om fără bun simț, fără demnitate, un om care trăește numai pentru bani, un om cere-și mănâncă de subt unghie».

Toate însă au un capăt.

Evenimentul se apropie.

Stelică avea un amic, cu care învățase pe vremuri în liceu primele clase; acesta era bunul său amic Cristache Barometru, adică Vasilescu, care în urma învățătorei ajunsese «om mare»: era administrator de plasă într'un județ de prin nordul Moldovei, pe când bietul Condeescu învărtea condeiu de coadă toată ziua copiind la hotăriri și cărți de judecată într'o judecătorie a unui ocol din provincie.

«Ca unul dintre cei mai buni prieteni pe care i-am avut în școală, am ținut ca să te pot vedea odată cu trecerea mea prin acest oraș. Mă vei găsi pe la ora opt jumătate, diseară, la berăria «Gambrinus». Te aștept. La bună vedere.

Al tău

Cristache Vasilescu zis și Barometru».

Această scrisorică o lăsase amicul Cristache pe biroul lui Condeescu, care întâmplător în acel timp,—Condeescu, nu biroul,— se duse la tutungerie să ia niște coale timbrate.

Era cam pe la șese jumătate seara. Tocmai în acea zi Stelică încasase nepipăiți lei nouăzeci și cinci, salariul pe luna trecută.

Privind din când în când biletul, își zicea: «un prieten pe care nu l-am mai văzut de șase ani!» Unul dintre cei mai buni amici și colegi, unul pentru care și-ar fi dat, reciproc ultimul *cinci* din buzunar, un l pentru care... Da, da! Atunci era atunci! Astăzi lucrurile s'au schimbat. Atunci Stelică nu știa cum vin, nu știa cum se duc banii, căci *babacu* îi purta de grije; dar acum bătrânul a murit, după ce cu câțiva ani înaintea se stinsese și bătrâna; creditorii le-au vândut mândrețele de case în mijlocul târgului din comuna Amărății și-așa că el ne mai având ce face a intrat ca copist și apoi ca salariat la judecătoria ocolului din orașelul Păcureții. Acum știa prețui banul, știa cum vine, știa cum trebuie să se ducă.

Nu se amăgea de vorbele unuia sau altuia dintre colegii și cunoștii săi; «așa-mi place, așa fac»,—asta era vorba lui de toate zilele.

Ora opt și jumătate era aproape și Stelică Condeescu nu luase nici-o hotărâre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Colegii lui de cancelarie, văzuseră scrisoarea, și bine înțeles și pe *Domnu, Administrator* căruia unii dintre ei s'ar fi simțit foarte onorați ca să-i facă cunoștința.

«Hei, ce te faci Stelică, îi ziceau ei, ce te faci acum? O să mergi la *Gambrinus*? Acolo luăm și noi masa totdeauna. O să mâncăm împreună, ne faci și nouă cunoștința amicului tău...»

Mai mult dus pe sus Stelică intră în local.

Bucuria era la culme din ambele părți, deși lui Stelică i se cam tăiaseră bulamalele când văzu lumina orbitoare a lămpilor cu benzină atârinate de tavan precum și a celorlalte din pereți; apoi mesele așezate ca soldații iar în jurul lor fel de fel de mutre, dintre care multe îi erau cunoscute dela judecătorie, iar pe scenă o *capelă de dame*, cu vre-o șese muzicante, care la vederea grupului de șapte inși, din care făcea parte și Stelică, începu să cânte un marș de primire,— în sfârșit cele ce vedea el acum pentru întâia oară, pe lângă că nu-i plăcea dar îl amețise de tot, îi venea să cadă jos.

Se așeză lângă amicul Cristache, după ce îi prezentă pe toți ceilalți colegi cu care venise. Vorbea ce vorbea, râdea mai mult zâmbind din când în când, însă gândul lui nu era decât la banii ce avea în buzunar. «Dau Coanii Caterinii douăzeci de franci, la masă patru-

zeci, sunt șeaizeci, cinci spălătoresei, sunt șeaizeci și cinci, restul de treizeci...»

«Hei, ce te gândești, amice? îl deșteaptă Cristache; Tii... cum te-ai mai schimbat! de nerecunoscut! se vede că-ți merge bine...»

«Da, da tocmai la aceasta mă gândeam și eu»,—zise Stelică, cu toate că aproape nu auzise ce-i spusese Cristache.

După ce mâncară cu toții, că n'avea încotro, trebuia să mănânce și el aci la «Gambrinus», de care avea o oroare nespūsă,—trebui să bea și el bere și nu un țap, cum făcuse socoteala de-acasă ci... trei! da, trei țapi, domnule!... Deși se cam înfierbântase dar se și muiase de-abinele.

Orele innaintau, iar paharele veniau pline și nu după multă vreme golindu-se erau inlocuite. Stelică cum era înfierbântat le spunea amicilor: «Măi, băieți, vedeți voi, voi mi-ați făcut-o... E 'ntăia oară când beau și eu!... Mi-e rușine de mine însu-mi!... dar pentru tine, frate Cristache, pentru tine am venit... De nu erau ăștia nu mă încurcam!... Un *ura* fărmidabil răsună în sală și toți colegii inchinară: «în sănătatea lui Stelică Condeescu, cel mai solid băiat, modest, deștept și cuminte ca o fată mare!...»

Pe când amicul Condeescu își făcea socoteala în gând, dar nu pricepea de ce se 'ncurcă mereu și nu poate să-și amintească bine țifrele, văzu că lângă el la masă, răsărise una dintre cântărețele de pe scenă. Era ora unu jumătate după miezul nopții. Sala se golise rai mânând doar masa lor.

«Beau o sticlură infundată», șopti nostima fată, la urechea lui Stelică. Bietul băiat cum era cam turlac și neștiind ce-o fi aia, zise: «bine, să aducă», și căzu cu capul în piept, a moțăială. Ceilalți amici erau la fel, adică cu câte o amică, însă oameni hârșiți, umblați prin asemenea taverne, unde puteai tăia cu foarfecelē norii de fum ce pluteau în atmosferă, au cerut alte băuturi mai puțin scumpe.

Ce să mai lungim vorba? După alte *sticlufe infundate*, după mâncăruri și fructe scumpe, după cântece și vorbe anapoda, veni chelnerul la plată.

Orele erau trei despre ziuă.

Stelică mai mult dormia ținând strâns portofelul în mână.

— Dumnevoastră aveți de plată, spuse chelnerul amicului Stelică, cincizeci și nouă de lei și șeaizeci și cinci de bani!

— Cine, eu? făcu Stelică, pierdut.

— Da, da dumneata!

— Cât ai zis? întrebă încă odată speriat ca dintr'un vis rău și trezindu-se într'o clipă se sculă după scaun.

— Cîncizeci și nouă de lei și șeaizeci și cinci de bani...

— Ah, Dumnezeu! strigă Stelică și căzu lungit pe dușumea.

A doua zi se trezi întins în pat, cu doctorul la căpătâi, iar în odaie mirosea a doctorii.

Coana Caterina moșmondea cu niște oblojeli, tînguindu-se: «mi te-au mâncat fript procleții de dușmani! Te pizmuiau că prea eraș băiat cuminte ca o fată mare!»

C. N. MIHĂILESCU.

« L I E D »

Se stînge astă-zi visul cel mai senin al vieții,
Precum se stînge steaua sub raza dimineții;

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trudită, istovită, zădarnic îl mai călă
Privirea mea în zarea de mult întunecată,

Căci crește veșnic umbra părerilor de rău,
Ce-acopăr ca o ceață de toamnă gândul meu...

Un fulger — amintirea clipitelor trecute —
Reaprinde-vor lumina în nopțile tăcute;

Veți re'nvia vreodată, clipitelor de vis,
Cu fulgerile voastre, să cred că s'a deschis

Jar limpede 'n privire-mi al zâmbetelor cer?...
Întoarceți-vă, clipe, să pot din nou să sper!

C. SP. HASNAȘ.

DOI OCHI CĂPRUI...

Nu spun povestea nimănu,
 Durerea, altora n'o spun...
 Îs dus mereu d'un dor nebun.
 Nu cânt povestea nimănu,
 D'apururi cânt doi ochi căprui,
 Și-i cânt mereu...

Povestea ochilor căprui,
 Comoara unor vise dragi,
 E 'n plânsul doinelor pribegi...
 Povestea ochilor căprui,
 N'o cânt în viață, nimănu,
 Căci e păcat!

În unda apelor ce curg,
 Sfloase-'n tremurul lor blând,
 Ascult povestea ce o cânt;
 În unda apelor ce curg,
 I-un dor ascuns ce nu-l ajung,
 Un dor nebun...

În șoapta frunzelor de fag,
 În unda apelor ce curg,
 I-un dor ascuns ce nu-l ajung...
 În șoapta frunzelor de fag,
 Ascult povestea ce mi-i drag
 Povestea mea...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În plânsul doinelor pribegi,
 În cântul lor îndurerat,
 De multe ori, am ascultat,
 În plânsul doinelor pribegi
 Durerea unei lumi întregi,
 Durerea mea.

I-un cântec drag, întraripat,
 Ce-și poartă taina-'n lungul zbor,
 I-un singur cânt, i-un singur dor,
 I-un cântec drag întraripat,
 E chipul care l'am visat,
 Cu ochi căprui...

Nu spun povestea nimănu,
 Durerea, altora n'o spun...
 Îs dus mereu d'un dor nebun.
 Nu cânt povestea nimănu,
 D'apururi cânt *doi ochi căprui*,
 Și-i cânt mereu...

G. VLĂDESCU-ALBEȘTI.

CĂNTECUL ȘOIMULUI

În adâncurile ei marea-și doarme somnul ei neliniștit.

Răsuflând greu se isbește de malurile ce o țin închisă și în depărtări se vede cum luna își joacă razele palide pe luciul ei. Neagră întunecată coprinde cerul în brațele-i nemărginite și adoarme cu el strângându-l la sânu-i umed. O ceață de nouri subțiri i se oglindesc în adâncuri, prin cari razele lunii și a stelelor străbat tremurând și se așează pe întinsul apei. Se pare că cerul s'ar apropia din ce în ce mai mult de valuri, ca să li înțeleagă șoaptele tănuite.

Munții păduroși, ce-și indoaie spatele fantastic spre nord-est, își ridică măreț vârfulurile în pustiul albastru ce se înalță greoi deasupra lor.

Adânciți în gânduri, munții par a dormita și ei. Umbre negre se lătesc peste coamele valurilor, par'că ar voi să le înghită, să le oprească mișcările și să le înăbușe murmurul. Murmurul valurilor are un suspin atât de misterios și jalnic, cu care neliniștesc încremenirea nopții. «A—allah—ah—a—acbar!...» suspină bătrânul Nadin—Ragim — Ogli, un moșneag înalt, uscat, cu părul sur și cu pielea arsă de soarele Crimeei.

Stau cu el, suntem culcați pe năsip, cu capul rezimat de o piatră uriașă, ruptă din munții lui natali. În partea de către mare, valurile au aruncat până lângă peatră mâl și agestru. Focul nostru sărăcăcios luminează partea de către pădure și flăcările își joacă umbra pe mușchiul verde al petrei.

Amândoi ne-am întins lângă foc și ne năcăjim să ferbem o bucată de pește proaspăt și amândoi ne aflăm în acea stare sufletească în care fiecare își răscolește lăuntrul, în care inima-i curată și ușoară.

Si marea mângăe mai departe țermul. Valurile răsună melancolic lingușitor, parcă s'ar ruga să le primim și pe ele lângă foc. Când și când se aude țipetul mai tare al câte unui val ce îndrăznește să se apropie mai mult. Ragim le-a și comparat cu niște femei bănuitoare, cari voesc să ne îmbrățoșeze și să ne sărute.

Ragim zace cu pieptul pe năsip, cu capul în podul palmelor, rezimat pe coate și privește gânditor în depărtările mișcătoare. Cușma miștoasă și-a dat-o pe ceafă și răcoarea mării îi atinge fruntea plină de încrețituri. Filosoafează, fără să mă întrebe ori de-l aud și eu, și fără să mă observe măcar, vorbește liniștit cu marea.

«Omul care crede în Dumnezeu, merge în rai. Dar' care însă nu

servește lui Dumnezeu și profetului său? Poate el e colo... în spuma ceea...Si poate pata cea argintie colo pe mare..... e el — cine poate să știe?»

Pe marea întunecată care să răsboește puternic, se arată razele lunii asvârlite în neregulă. Luna a ajuns vârful mușilor și de acolo de sus trimite gânditoare razele sale în spre mare, care îi soarbe lacom lumina.

«Ragim !... Povestește-mi ceva...» îl rog pe moșneag.

«La ce?» mă întreabă Ragim fără să mă privească.

«Așa ! Știi că mie-mi plac poveștile».

«Ți le-am spus toate... Mai multe nu știi...»

Prin aceasta îmi dă de priceput că vrea să fie rugat. Eu îl rog

«De voești, am să-ți istorisesc un cântec», îmi răspunde el invoiosându-se. Mi-e așa de dor să ascult un cântec, așa cum mi-l spune el, cu melodia-i trăgănată și cuvintele-i rusești, pe care le schimosește.

* * *

«Sus în munți, o viperă se așează încolăcită într'o văgăună umedă și-și îndreaptă privirile în spre largul mării. Sus pe ceri soarele strălucște munții răsufli nădușeală către cer și valurile se sbat jos pe mal...»

Și din văgăună un râușor, trecând peste pietre, tind în spre mare. Plin de spume, trece el printre munți și vuid zgomotos se asvârle în mare.

Deodată pică de pe cer, în aceeași văgăună, în care se afla și vipera, un șoim cu pieptul rănit, cu sânge pe aripi. Cu un țipet scurt, pică el la pământ și mănios se sbate cu pieptul de pietre...

Vipera se înspăimântă, repede se trase înapoi dar vede îndată că paserea numai are mult de trăit.

Se apropie mai mult de muribund și i-se uită țintă în ochi:

«Ce-i, așa-i că o, să mori?»

«Da o să mor!» răspunde suspinând greu șoimul. «Ce viață frumoasă am dus!... O! eu știu ce-i fericirea!... Și cât de vitejește m-am luptat!... Eu am văzut cerul... tu nu-l vezi așa de aproape cum l-am văzut eu!... Sărmana de tine!»

«Ei, ce să fie ceriul adecă? Un loc deșert... Cum să mă târăsc până acolo? Mie îmi pare și aici frumos — mi-e cald și umed!»

Astfel îi răspunde vipera și râdea singură despre fantaziile sale. Si gândea: Sbori ori te târăești, sfârșitul îl cunoști: toate or să zacă odată în pământ, toate se prefac în lut.

Totuși șoimul se scutură repede, se ridică puțin și ochii-i ageri colindară într'un moment toată văgăuna.

Printre pietrele întunecoase era un aer înăbușitor și mirosea a hoit.

Atunci șoimul exclamă plin de nerăbdare și durere :

«O de-ași putea încă odată să mă rădic în slava ceriului! Să-mi strâng dușmanul la pieptu-mi sângerat... să-l innăduș cu sângele meu!... O! luptă, cât ți-i norocul de schimbăcios!»

Și vipera se gândea :

«Oare să fie într'adevăr așa de bine în cer încât suspină el așa?...»

Si vorbi către libera pasăre :

«Trage-te până pe marginea prăpastiei și te avântă. Poate încă te-or mai ținea aripele și îi mai trăi vre-o clipă în lumea ta iubită.»

Șoimul se cutremură și se apropie de marginea prăpastiei, trăgându-se cu ghiarele pe pietrele lucioase.

Se apropie de margine, își întinse aripele, suspină din adâncul inimei și cu ochii lucitori se lăsă în adâncime,

Se rostogoli însă ca o piatră, își rupse aripele și-și perdu penele, frumusețea și mândria lui.

Valurile râului îl cuprinseseră, îi spălară sângele și învălindu-l în spumă, îl duseră departe în largul mării.

Trist murmurând se zbăteau valurile mării de țerm... paserea moartă însă nu se mai văzu.

* * *

Șezând în peșteră, vipera gândi lung timp la moartea șoimului și la dragostea lui de libertate.

Se uită în acea depărtare, care umple sufletul cu visuri de noroc.

«Ce putea adecă să vadă muribundul în depărtarea asta fără fund și margini? De ce își neliniștesc ei murind sufletul cu iubirea de a sbura spre cer? Ce bunătați pot ei să afle acolo?»

Și eu aș gusta poate aceste fericiri, numai de-aș putea sbura măcar un timp cât de scurt».

Zis și făcut. Încordată într'un inel, sare în sus și strălucește ca o cordea îngustă în razele soarelui.

Cine-i născut să se târască nu poate sbura!... De oarece uitase aceasta, a picat înapoi pe stâncă, totuși nu s'a zdruncinat ci a început a râde...

«Acesta e adecă farmecul ceriului!... Curioase paseri! Fără să cunoască pământul, se ridică în aer și acolo își caută ele traiul! Ce viață pot să ducă ele în deșertul cel fără margini?»

Acolo ce-i drept e multă lumină, dară pentru aceasta nu-i hrană.

Asta o fac numai din mândrie ca să se poată făli față de celelalte dobitoace. Pe mine una nu m'ar mai înșela. Eu le văzui singură pe toate, căci și eu am sburat prin cerul lor fermecat și-i cunosc farmecul, ce nu stă în alta de cât în cădere și zdruncinare. Cei ce nu-și pot iubi pământul, trăesc în amăgire, eu însă înțeleg tot adevărul. Ca făptură a pământului trebuie să trăesc pe el».

Se incolăci și începu a măsura cerul cu priviri trufașe. Marea întreagă era cuprinsă de o pânză de lumină orbitoare, și se bătea mâniașă de maluri. Din adâncurile mării răsuna cântecul șoimului pierdut. Vuiiau stâncile stîrnite din somn de valuri, vuia cerul de cântecul sinistru al mării. Valurile întovărășiau cântecul cu un murmur tăcut și limpede :

«L'a vitejilor putere, noi privirile 'ndreptăm
L'a vitejilor putere, noi viața ne-o 'nchinăm.

O tu șoim viteaz și mândru! cu dușmanu'n luptă grea, pieptul ți l-ai zdruncinat... Dar veni va—odată vremea—când a sângelui picături lumina-vor noaptea grea. Vor chema la luptă sfântă, la viață și lumină, inimile-aceilor, cari duc viață în neodihnă. Tu prin moartea ta făcut-ai drum la scumpa libertate, ceace încă mulți au creat dar n'avură parte de ea. BCU Cluj / Central University Library Cluj

L'a vitejilor putere, noi privirile 'ndreptăm.

Astfel cânta marea și valurile duceau cântecul ei, departe până la stânci, iar stâncile-l șopteau codrilor și aceștia-l duceau și mai departe, și-l șoptiau ceriului.

* * *

O tăcere adâncă se întinde peste depărtările apei, doar când și când se aude vuetul innădușit al valurilor ce-și isbesc cu furie spuma de pietrele țărului. Ragim stă și privește frământarea zădarnică a apelor. Ceaunașul începe să fiarbă încet... amintindu-ne că suntem flămânzi.

Un val se repede cu putere spre mal și ajunge rostogolindu-se până la capul lui Ragim.

«In cotro?... Innapoi!» și valul se retrage ascultător la semnul lui.

Puterea lui Ragim asupra valului nu mă făcu să rîd de loc ci mai mult mă impresionă.

Totul zace într-o umbră misterioasă și totul pare cufundat în agonie.

Ceriul își arată pânza lui cusută cu stele, dintre cari unele par a se mișca, ear altele par a fi încremenite locului. Toate au o putere ne-

înțeleasă asupra sufletului și toate par să prevestească ceva, prevestiri pe cari însă noi oamenii nu suntem în stare a le pricepe. Toată natura doarme vrăjită de cântecul neînțeles și sinistru al apelor. Natura soarbe cu lăcomie acele sunete fermecate și le tănuiește stelelor, cari ascultă liniștite sclipind rar din ochii lor aprinși.

(Traducere după Maxim Gorki de Ilo).

O, NU 'NTREBA...

O, nu 'ntreba ee taină mă frământă,
Căci de ți-oi spune, n'ai să-mi dai crezare;
Ci de dorești să eerni înseninare
In ochii mei ee-acuma te 'nspălmântă,
Apropie-te blând și'n aiurare

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La pieptu-mi zbuciumat de neodihnă
Apleacă-ți fruntea albă, visătoare;
Iar eu eu mâinile tremurătoare
Să ți-o rădie și s'o sărut în tihnă,
Cum se sărută «Maica» la altare I..

MIHAIL SFETESCU.

CÂNTEC

*Ești frumoasă ca și luna
Răsărită 'n fapt de sară,
Iar obrajii tăi iubito,
Parcă's flori de primăvară.*

*Mititică stai în cale
Și prinzi fulgii de zăpadă.
Cum te joci, ridică ochii,
Soarele, ca să te vadă.*

*Nu căta neștiutoare,
Cu priviri așa senine
Cătră el, că'l faci sărmanul
Să coboare pân' la tine.*

C. N. SUSEANU.

RĂSPUNSURI

D-lui Andrei F. (Craiova). — Sonetul dv., se va publica, fără dedicație însă, căci un vechiu obicei al «Sămănătorului» ne stă împotriva.

D-lui I. St. — Versule curgător, acordul de melancolie pasionată ne face să iertăm cuprinsul cam turbure pe alocurea. Asemănarea eroului cu Isus Cristos e îndrăzneată și v'am ruga să n'o mai folosiți. Inlăturând acest mare cusur veți îndrepta mult poezia.

D-lui V. Mas. Bârlad. — E greu să judecăm numai după singurul pastel, pe care ni l'ați trimis.

D-lui C. Staur (Craiova). — Numai în două rânduri am primit bucăți de la d-voastră. Sunteți rugat să îngăduiți câteva zile, până se vor mai împuțina teancurile de manuscrite, care așteaptă în Redacție ceasul trimiterii lor la tipografie.

D-lui M. Ard. — Alcătuirea frazelor dovedește că sunteți la începutul meseriei. Mai stăruiți, fără gândul așa de hotărît al publicării.

D-rei O. D. (Iași). — Va trebui să lucrați din răspuțeri; altminterlea înțelesul poeziei rămâne vecinic o taină pentru cetitor și versul turnat pe hârtie în voia cuvintelor fâlfaie ca o flamură trufase în care se umflă vântul gălăgios, nestatornic și, — mai cu seamă gol.

D-rei Florica N. — Schița «Doi prieteni» e prea puțin literară. Același lucru și despre versurile intitulate: «Unui poet». «Sfârșitul» se 'nrudește cu poezia noastră sentimentală de prin 1860.

D-lui Ghețar (Galați). — Forma e sprintenă. Dați un mai bogat cuprins bucăților, alegeți între felurile inspirațiuni, căci nu orice lucru se poate învrednici de haina versului. «Sonetul» va trebui revăzut. Cu deosebire în a doua strofă sunt câteva mici neajunsuri.

D-lui V. Poiană. — Dela d-voastră putem cere lucruri mai îngrijite.

D-lui Ilo. — Vă rugăm să ne dați numele adevărat al d-voastră. Pentru ce v'ascundeți?

D-lui N. Marinescu. — Am primit. Vom răspunde săptămâna viitoare.

D-lui Zlacony. — Cam deslănată; firul înțelesului se perde în vre-o câteva locuri.

D-lui Gh. Cost. (Galați). — Vă rugăm foarte mult să ne așteptați răspunsul

INDREPTARE

Bucata: «Să uit» a d-lui G. Tutoveanu, din precedentul număr al «Sămănătorului» va trebui citită precum urmează, la întâia strofă, cel din urmă vers:

«De sub nămeți, a undelor fanfără»